

kenne toimii poikkeuksellisuutensa vuoksi merkityselementtinä sana- ja yksikkömerkitysten lisäksi. Sellaisia olla-verbin ympärille rakentuvia tyyppisiä on montakin (eksis-tenssilauseet, vertailut, jne.), ja ekvatiivilause on niistä eräänlainen ääritapaus; sen kieliopillinen symmetrisyys vastaa tarkoitetun identiteettirelaation luonnetta. Tämä tarkastelu on kovin suppea, mutta mielenkiintoinen. Sen sijaan filosofinen jakso olla-verbin eri merkityksistä on mielestäni vähemmän onnistunut.

Numerossa *niin & näin* 3/97 käsittelin kahta väitöskirjaa (antiikkia koskenutta), jotka tarkastelivat keskeisiä filosofisia kysymyksiä, vaikka kuuluivat muodollisesti muiden tieteenalojen piiriin. Nyt on syytä toistaa entistä painokkaammin silloinen saarnani. Kelomäen kirja edustaa sellaista kirjallista lieve- tai katvealueta, jonka koko olemassaolokin lienee filosofiselle yleisölle varsin vähän tunnettu. On ilahduttavaa nähdä, että siellä vielä on säilynyt vaatimustaso ja itsekritiikki, paremmin kuin filosofia-oppiaineessa. *Ekvatiivilause* myös osoittaa selvästi, että jonkinlainen kontakti ja parempi informaation vaihto näiden seurakuntien välillä olisi toivottavaa. Useissa kohdissa tulee ajatelleeksi, että filosofinen lisämateriaali olisi varmaankin ollut hyödyllinen. Kelomäki joutuu koskettelemaan arkaluontoisia filosofisia kysymyksiä eikä aina selviä ilman kauneusvirheitä. Hän sanoo, että käyttökelpoista filosofista kirjallisuutta identiteetistä ei juuri ole, mutta sitä on vaikea uskoa. Pohdiskelu subjektista ja predikaatista kuuluu sentään aristotelisen logiikan ikivanhaan traditioon, ja myös viime aikoina on ollut uutta keskustelua identiteetin käsitteestä. Mutta toisaalta teos sisältää melkoisen joukon huomioita, joihin tutustumalla filosofi voi oivaltaa oman identiteettikäsitteensä perustuvan suppeaan valikoimaan pinnallisesti luettuja esimerkkejä. Jo siitä syystä *Ekvatiivilause* on hyvin terveellistä luettavaa.

Tuomo Aho

EI KOSKAAN LIIAN MYÖHÄISTÄ

Ben Furman, *Ei koskaan liian myöhäistä saada onnellinen lapsuus*. WSOY, Helsinki 1997

Viime aikoina Suomen yli on pyyhkäissyt psykikirjojen aalto, niiden mukaiset opit ja käytännöt. Sielun parannusoppien kieliopit käännetään Amerikasta ja sovitetaan amerikkalaistuneeseen suomalaiskulttuuriin. Olisi

hyvä, jos muutkin kuin Jyrki Lehtola ja Putte Wilhelmsson osaisivat tunnistaa psykopelleilyn, jossa toisaalla on matti bergströmien käsittämätön metafysiikka, toisaalla tukku sielun- ja maailmanparannusoppeja, joille itkevät naurismaan aidatkin.

Ben Furmanin pieni kirja erottuu edukseen tästä laumasta. Siinä ei liikuta psykologien ja psykiatrian hybriksessä, vaan tajutaan kohdittain elämän onnen olevan niin keskeinen asia, ettei sitä viitsi laittaa ihan leikiksi rahankiskonnan ja sanoilla kusetuksen varjolla.

Länsimainen ihminen on herkkä kuvittelemaan mitä vain. Hän voi rakentaa itselleen uuden elämän, menneisyyden, nykyisen ja tulevan, pelkästään kuvittelemalla. Se voidaan hänelle myös rakentaa muiden toimesta. Psykoterapeutit ovat niitä asiantuntijoita, jotka ovat erikoistuneet tälle asiantuntijuuden alueelle tarjoamaan ihmisille ihmeteltävää omissa elämissään. Kirjassa ei tunneta sympatiaa tätä professionaalista tendenssiä kohtaan, vaan tähdätään vankentamaan ihmisten omia tapoja olla ja ihmetellä.

Furmanin kirja on siis ihmisen puolella sikäli kun se omassa mediina-sarjassaan ja omilla evillään tähän kykenee. Se yrittää kumota joitakin psykoterapian ikuisuushokemia, vaikka sortuukin ajoittain biologistiseen kerrontaan; mikä kertoo tietenkin siitä, että lääketieteellisen näkemisen kaanonista on vaikea nähdä ulos. Ihmisen puolella oleminen tarkoittaa psykoterapointien kontekstissa menneisyyden näkemistä enemmän voimälähteenä kuin synnä kaikkeen lapsuuden jälkeen tulevaan. Furman myös uskoo ihmisen olevan "olento, joka voi periaatteessa selviytyä mistä tahansa". Uskon voi empiirisesti vahvistaa ajattelemalla entisiä ja paljastuvia keskitysleirejä, yleistä koulu- ja asevelvollisuutta tai länsimaista lääketiedettä, jonka hoidossa jokainen muu eläinlaji olisi kuollut jo ajat sitten.

Kirjassa on kaksi tärkeätä teemaa. Ensimmäinen on itseapu ja usko ihmisen omaa voimaan. Furmanin sanoo, että on perustetonta pitää lapsuutta ihmisen elämää determinoivana asiana. Lapsuuden korostaminen on klassisen psykoanalyysin antama kertomus, jolla ihmiset on saatu uskomaan kaiken löytyvän lapsuudesta. Furmanin mukaan lapsuuslähtöisyyden näkökulma pitäisi kääntää nurin ja myöntää, että ihmisen kasvussa vain poikkeukset ovat perustavia sääntöjä.

Tilastolliset todennäköisyydet kertovat asioista, joita meillä tavataan kutsua riskitekoiksi, mutta niistä ei voi sanella lakia 'jos vaikea lapsuus, niin ongelmallinen aikuisuus' tai tehdä päätelmää 'jos ongelmallinen aikuisuus, niin vaikea lapsuus'. Furmanin sanoin "Ongelmat eivät siirry sukupolvelta toiselle Mendelin perinnöllisyyslakien mukaan. Lapsuudessa koetut vaikeudet ja koettelemukset voivat lisätä henkilön riskiä kärsiä elämässään sa-

mantapaisista tai muista ongelmista, mutta ne eivät aiheuta niitä." Pikemminkin on ajateltava, että riskeihin ja ongelmiin on monia teitä: joku voi valita ne kohtalokseen, joku ajautua niihin ajattelematta.

Kirja sisältää toivon ajatuksen, joka useimmilta ihmisen medikalisoivilta ja muilta on hukassa. Silti ajatus siitä, että onnellisuuden määrä on vakio ja että "onnettoman lapsuuden kokeneet voivat hyvällä syyllä odottaa, että heillä on edessään onnellisempi tulevaisuus", sisältää katalaa predestinaatiota: onnelliseksi koetusta lapsuudesta seuraa aikuisiällä sairautta, tyhmyyttä, katkeruutta ja raskaita pettymyksiä rakkaudessa. Ilmeisesti suurin osa ihmisistä uskoo eläneensä onnellisen lapsuuden, niin paljon välinpitämättömyyttä, kaunaa, kateutta ja vihaa myöhemmässä ihmislihasassa on.

Furman kirjoittaa löytämästään: "Ihminen ei ole kone, joka on ohjelmitavissa tietyssä järjestyksessä ja tietyllä tavalla, jotta se toimisi myöhemmin moitteettomasti. Ihminen on pikemminkin joustava ja alati kehittyvä olento, joka voi saavuttaa tavoitteita ja oppia uutta niin pitkään kuin hänen aivonsa toimivat."

Kuulostaa lohduttavalta, mutta kysymyksessä on - täytyy olla - kommentti ennenminikin psykiatrian sisäiseen keskusteluun (onko ihminen vapaa vaiko eikö?) kuin viisautta ihmistieteiden peruskysymyksiä koskevaan diskurssiin. Vaikka se jälkimmäisessä keskustelussa ei vakuutakaan, on kommentissa myös kirjan yleinen tendenssi antaa ihmisille avaimet käteen omassa asiassaan. Klaus Weckroth ainakin on osannut usein muistuttaa kirjoituksissaan siitä, että toisinaan toimimme koneen tavoin, toisinaan taas haltioidumme kuvittelemaan itsellemme ajattelun ja toiminnan vapauksia. Tässäkään ei ole osoitettavissa tämän erinomaisempaa sääntöä.

Kirjan toinen tärkeä teema on konstruktionismi ja sen suhde terapointiin: Mistä oikeastaan puhutaan kun puhutaan *koetusta* elämästä? Eletäänkö onnellisia lapsuuksia vai kerrotaanko ne vasta myöhemmin?

Furman näyttää nojautuvan konstruktionismin narratiiviseen versioon, jossa ihmisen kokemukset, menneisyys ja elämäkerta ymmärretään tarinana, "jolle täytyy löytää hyödyllinen kerronta" pikemminkin kuin faktojen sarjana, joka täytyisi analysoida ja selittää. Terapia hyödyllisenä kerrontana "on keskustelua, jossa asiakas ja terapeutti hakevat yhdessä asiakkaan elämäntarinalle itsekunniotusta edistävää, toiveikkuutta lisäävää kerrontaa, joka ei kuitenkaan vääristele totuutta." Näkemys on epäilemättä lohdullinen ja optimistinen verrattuna psykoanalytiikan essentialismiin.

Silti totuuden teeman kanssa ollaan aina pääsemättömissä, kun tapaus ihmisen kohdalla puhutaan totuuden vääristelystä. Toisaalla Furman kyllä antaa periksi tällekin dog-

mille sanoessaan menneisyyden olevan "elävä tarina, joka muuttaa muotoaan aina sen mukaan, miten tuo tarina kerrotaan, mitä merkityksiä tapahtumat saavat, mitä selityksiä niille annetaan ja mitä seurauksia niistä uskotaan olevan." Silti jää epäselväksi, voiko pelkän pään avulla tehdä narratiivisen tempun, luoda tyhjästä menneisyyden tai kirjoittaa eletystä uutta muistoa, joka poistaa lihaan painetun kokemuksen.

Selväjärkisydessään Furman huomaa ottaa kantaa myös konstruktionismin poliittiseen puoleen. Puhetta selviytymisestä olosuhteista riippumatta saatetaan käyttää - ja eri yhteyksissä käytetäänkin - retorisenä aseena uusliberalistisessa politiikassa, kun kysymyksen tulevat julkisten menojen leikkaukset: jos ihmiset selviävät omin avuin olosuhteista riippumatta, eiväthän he silloin tarvitse sosiaalijärjestelmän turvaverkkoja. Furmanin kanta on selvä: yksilön itsellisestä selviytymisestä puhuminen ei vapauta meitä sosiaalisesta vastuusta eikä velvollisuudesta taistella paremman maailman puolesta - kaikille. Furmanille näyt ihmisten samanaikaisesta yhteiskunnallisesta yhdenvertaisuudesta ja ehdottomasta integriteetistä eivät ole ristiriidassa keskenään. Furmanin ajatus on utopistinen esittäessään hyvinvointivaltion keskeisen dilemman.

Osansa kirjassa saavat myös ne Mannerheimintien suojeluliittolaiset, jotka haluavat romantisoida äitiyden ja isyyden, ja tehdä niistä omalakisiaan maailmoita samalla umpioiden vanhemmuuden muusta maailmasta irralliseen. Furmanin mukaan lapsen ja vanhempien kannalta on olennaista, että heidän ympärillään olisi ihmisten verkosto. Onnellista olisi, jos verkosto olisi täynnä mahdollisimman erilaisia, luokittelemattomia ja outoja ihmisiä. Uutta ihmisyyttä syntyisi siitä täyteydestä, jonka atooppisen väen outous antaa.

Juha Suoranta

VIHETTÄVÄ KAHVINKEITIN

Camille Brumonti, *Auto-Ca-fé. Élan vital*, Jyväskylä 1998. 179 s.

Camille Brumontin upouusi *Auto-Ca-fé* ei ole kodinkone sanan tavanomaisessa merkityksessä. Tämä automaattisesti sokeria ja kermaa lisäävä laite on romaani, jonka päähenkilön, suomalais-sveitsiläisen arkeologin, Ilarion, kohtaamat tapahtumat muistuttavat hämmästyttävästi kirjoittajan omaakin elämää.

Tiesittekö muuten, että Brumontin suku-